

Tiedettä, politiikkaa ja tiedepolitiikkaa

Tiedepolitiikka-lehti on ilmestynyt tänä vuonna viisikymmentä vuotta. Ensimmäinen numero ilmestyi vuonna 1975 kolme vuotta Edistyskeskisen tiedeliiton perustamisen jälkeen. Lehdellä on ollut vuosikymmenten aikana kahdeksan päätoimittajaa ennen nykyisiä päätoimittajia. He ovat Hannele Pokka (1976–1977), Pirjo Rantaniemi (1978–1983), Kirsi Haikarainen (1984–1986), Jaana Venkula (1987–1991), Osmo Lampinen (1991–1998), Jussi T. Koski (1999–2002), Laura Kolbe (2003–2006) ja Kari Kuoppala (2007–2022).

Vuosien mittaan lehden tekeminen on muuttunut erityisesti painotekniikan kehittyessä. Uusin siirtymä tapahtui, kun lehden siirtyi kokonaan digitaaliseen julkaisuun. Digiaika joustavoittaa ja nopeuttaa lehden tekemistä ja jakelua monin tavoin. Tieteellisten lehtien yhteinen Journal.fi-alusta tarjoaa kotimaisille tieteellisille lehdille julkaisualustan. Tieteellisten seurain valtuuskunta kehittää sitä jatkuvasti yhteistyössä lehtien kanssa.

Toimituskunnan rooli on vaihdellut päätoimittajien mukaisesti. Pyysimme tähän pääkirjoitukseen päätoimittajia muistelemaan omaa aikaansa. Jussi T. Koski kuvailee aikansa toimituskunnan kokouksia pakottomina, kevyinä ja silti syvinä. Koski muistelee tässä numerossa julkaistavassa puheenvuorossaan laajemmin päätoimittajavuosiaan. Hän lisäksi kirjoittaa:

Rohkaisimme vuorovaikutusta suurten kulttuuritekiäjien, kuten tieteen, taiteen, uskontojen ja politiikan kesken. Tieteen sisällä vaalimme ajatusta tieteidenvälisyyden merkityksestä. Haastoimme tieteellistä šovinismia eli jäykistävän ehdottomia käsityksiä siitä, mitä tiede on ja saa olla. Pohdimme tietoyhteiskuntaa ja tiedon roolia yhteiskunnassa emmekä halunneet pienentää tietoa ainoastaan tavaraksi, tuotteeksi ja vaihdon välineeksi. (Koski, henkilökohtainen yhteydenotto, 7.9.2025)

Reetta Muhonen ja Taina Saarinen tarkastelivat *Tiedepolitiikka*-lehden 47(3)-numerossa vuonna 2022 sisältöä 50 vuoden aikana. He löysivät neljä teemaa, joihin lehden kirjoittajat ovat palanneet yhä uudelleen: tieteen vaikuttavuus ja asema yhteiskunnassa, tutkimustyön etiikka, tuloksellisuus ja mittaaminen sekä sivistyksen ja hyödyn välinen jännite. Muhonen ja Saarinen (2022) toteavat, että teemojen toistuvuus kertoo niiden tärkeydestä, joka ei ole kadonnut vuosikymmenten aikana.

Tässäkin numerossa toistuvat tutut teemat. Vertaisarvioidussa artikkelissa Johanna Ketola kirjoittaa tiedediplomatian muutoksesta vuosien 2009 ja 2025 välillä. Hän ehdottaa tiedediplomatian olevan tavoittelemisen arvoinen ideaali, kun etsitään toiveikkaita ratkaisuja ihmiskunnan yhteisiin ongelmiin. Laura-Maija Hero on selvittänyt ylempien ammattikorkeakoulututkintojen ja tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa edistäviä ja haittaavia tekijöitä. Hän on haastatellut opiskelijoita, opettajia ja yritysten edustajia teemasta. Haastatteluiden mukaan rakenteelliset ja pedagogiset ratkaisut ovat tärkeitä yhteistyön edistämiseksi. Ammattikorkeakouluissa estäviä tekijöitä ovat siilomaiset yksiköt, jotka eivät palvele työelämästä tulevia monialaisia yhteistyöhaasteita. Avoimet yhteiskehittämisen tilat ja mieli edistävät siltojen syntymistä yrityksiin, jotka ovat usein opiskelijoiden olemassa olevia tai tulevia työpaikkoja.

Keskustelupuheenvuorossa Pentti Rauhala ym. esittävät ajatuksia opetus- ja kulttuuriministeriön visiotyöhön. Puheenvuorossa tarkastellaan erityisesti ammattikorkeakoulujen roolia oppimisekosysteemeissä tilanteessa, jossa tiedot ja taidot vanhenevat nopeasti ja muuttuviin työvoimatarpeisiin on reagoitava nopeasti. Taina Saarinen ja Mervi Friman puolestaan palaavat heinäkuun Ikaalisten Puistofilosofia-tapahtumaan. Tiedeliiton fasilitoimassa paneelissa aiheena oli koulutuksen merkitys kansalaisyhteiskunnan rakentajana. Keskustelu polveili sivistyksen, aktiivisen kansalaisuuden ja yhteisvastuullisuuden tematiikassa.

Korkeakoulujen roolia kompleksisessa maailman tilanteessa pohditaan Henna Juusolan arvioimassa teoksessa *Shaping the Future of Higher Education* (Wood & Zuber-Skerritt, 2024). Teoksessa pohditaan eri näkökulmista osallisuuden ja kestävyuden tematiikkaa. Korkeakoulujen rooli kestävien ratkaisujen etsijänä ja toivon luoja on keskeinen, sillä se edellyttää organisaatioiden itsensä kykyä ja halua uudelleenajatteluun. Outi Lietzénin lection aiheena on yhdistelmä-tutkinto. Hän on tutkinut yhdistelmä-tutkintoja sekä yksilöllisenä valintana että koulutuspoliittisina kysymyksinä. Yhdistelmä-tutkinto on tarjonnut nuorille mahdollisuuden laajentaa ammatillista koulutusta yleissivistävillä opinnoilla ja toteuttaa käytännöllisiä opintoja lukion rinnalla. Yhdistelmä-tutkinnon suosio on laskusuunnassa, sillä nykyinen koulutuspoliittinen linja suosii näiden kahden väylän eriytyneitä tehtäviä

Toivotamme lukijoille mielenkiintoisia hetkiä lehden parissa. ■

Päätoimittajat

Mervi Friman, Mira Huusko ja Reetta Muhonen

Lähteet

- MUHONEN, R. & SAARINEN, T. (2022). Toisto on tiedepolitiikan ydin. *Tiedepolitiikka*, 47(3), 38–50.
- WOOD, L. & ZUBER-SKERRITT, O. (toim.). (2024). *Shaping the future of higher education: positive and sustainable frameworks for navigating constant change*. Helsinki University Press. <https://doi.org/10.33134/HUP-25>